

Strategiskt överfall

"Om Sverige likväl angrips bör benägenheten vara stor att nå ett snabbt avgörande. - - - Utvecklingen har sammanlagt givit möjlighet att genomföra ett våldsamt angrepp på stor bredd, ett s k strategiskt överfall, i syfte att snabbt åstadkomma militär och politisk kollaps. En sådan angreppsform kan framstå som särskilt intressant vid angrepp på det svenska urbaniserade industrisamhället."

Så säger ÖB i
Försvarsmaktsidé 2000.

Att förhindra ett strategiskt överfall anges av ÖB vara **en** av försvarsmaktens uppgifter. Vilka krav ställer detta på försvarets utformning? SvT tar upp den frågan till debatt i ett antal artiklar.

Översten 1 gr. Erik Rossander är chef för den operativa utbildningen på Militärhögskolan.

"Strategiskt överfall" är ett uttryck som färgas av vår uppfattning om vad just ett överfall är – ett plötsligt, litet ojust dräpande slag kommer helt oväntat. Benämningen är väl vald – syftet är att genom ett plötsligt slag lamslå nationen och förhindra att full mobilisering och ordnat försvar kommer till stånd. Ett sådant "lömskt" angrepp kommer sannolikt att handla om att

- förhindra att beslutsfattare – ledande politiker, militära chefer på central och regional nivå och övriga totalförsvarets ledande personer – kommer till verkan genom att likvidera eller fånga in dem
- oskadliggöra flygförare, fartygschefer, anfallsförbandschefer och andra officerare med hög beredskap
- blockera och bemäktiga sig vitala objekt i samhället, t ex kommunikationssystem i vid bemärkelse (vägar, broar, flygfält, hamnar, tele- och radiostationer m m) och kanske också vitala militära objekt och förråd m m
- skapa panik eller förlamning bland civilbefolkningen
- med vapen slå ut militära och civila anläggningar.

Sammanlagt rör det sig om olika sorters insatser på ett mycket stort antal platser samtidigt.

Markförsvaret måste förbättras

Ett sådant angrepp är naturligtvis riskfyllt; ingen förvarning får förekomma, allt måste klaffa och precisionen måste vara mycket hög. Man kan vänta sig alla typer av insatser – flyganfall, luftlandsättningar och landstigningar, spetznasgrupper och

"turister", i fred utplacerade "mullvadar" och dolda förband i handelsfartygens lastrum m m. Vår beredskap att möta detta är väl hygglig när det gäller våra marin- och flygförband. Sämre beställt är det med markförsvaret. För att förbättra det kan man välja två olika principer:

- 1) skaffa fler krigsanvändbara förband (= även arméförband) insatsberedda redan i fred ("stående förband") eller
- 2) öka vår benägenhet att höja beredskapen genom tillfälliga snabbinkallelser av färdigutbildade och hemförlovade förband.

I valet mellan dessa principer bör man av flera skäl satsa på den senare.

För det första:

Angreppet kräver ytterst noggrann planläggning. Ett beredskapssystem som gör att vi enkelt kan variera vår försvarskapacitet beroende på läget, gör att angriparen aldrig med tillräcklig säkerhet kan kalkylera den för honom viktigaste faktorn, nämligen vilken grad av motstånd han möter. Därmed borde frestelsen för honom att försöka sig på ett överfall minska rejält. Riskerna för honom att felbedöma vår kapacitet är för stor. Det kräver dock att vi blir "trigger-happy" när det gäller att ofta och snabbt variera vår beredskap, även på svaga indikationer.

Risken med "permanent stående förband" utöver dem vi redan har inom mari-

nen och flygvapnet är dels att angriparen mycket säkert kan kalkylera sitt insatsbehov, både till sätt och plats, och dels att våra beslutsfattare i skydd av "beredskapsförbandsskärmen" kan låta lura sig att dröja med beslut om beredskapshöjningar. "Vi har ju ett bra förstahandskydd. Så bråttom kan det inte vara att kalla in fler soldater.

För det andra:

De markstridsförband angriparen inledningsvis sätter in i en så riskfylld operation är sannolikt av elitklass. Skall vi kunna möta dem, måste det vara med välutbildade, välövade, kompetenta soldater. Med hänsyn till det stora antal platser och objekt som skall skyddas, kan det aldrig bli tal om professionella soldater i de stående arméenheter — det har vi inte råd med, och det strider mot hela värnplikts-tanken. Om vi inte kallar in färdigutbildade enheter, blir det i stället värnpliktiga under grundutbildning som innan de är färdigutbildade får ta på sig rollen att utgöra beredskapsförband. Det är en alltför stor uppgift för dem!

Har vi alltså en gång valt att ha ett värnpliktsförsvar — en i fred hemförlovad krigsmakt — bör vi också utnyttja det systemets alla fördelar. I detta speciella fall alltså ofta, snabbt och billigt kunna höja vår beredskap beroende på skiftningar i det säkerhetspolitiska klimatet.